

خيريه طرزي ، خطاط هنرمند و مترجم چيره دست

خيريه طرزي عنايت الله سراج در ۱۹۲۹

خيريه طرزي، خواهر بزرگ ملکه ثريا، خانم سردار عنايت الله خان بود که از زنان با دانش و فاضل عهد خود در قرن بيستم بشمار ميرفت. اين زن با هوش در شانزده سالگی در زير نظر پدر خود محمود طرزي به ترجمه کتاب «قصص الانبياء» از زبان ترکی بفارسی پرداخت و متن ترجمه را با خط زیبای نستعلیق خود کتابت نمود. یک نسخه از اين کتاب نفيس را من نزد محترم صالح پرونتا در کابل ديده ام و داکتر روان فراهادی تاريخ کتابت ترجمه را از روی نسخه محترم پرونتا، ۹ محرم ۱۳۲۷ قمری مطابق جنوری ۱۹۰۹م ضبط کرده است. او سکرتر دفتر پدرش بود و ترجمه رومان ژول ورن راکه پدرش از فرانسه به فارسی ترجمه کرده بود، پاک نويس کرد.

حسن خط و حسن صورت و سيرت خيريه ۱۶ ساله زبازند اهل دربار شده بود. مخصوصاً که عليا حضرت (سراج الخواتين) مادر امان الله خان بنای رفت و آمد با خانواده طرزي را آغاز کرده بود و در روز های جشن و اعياد آنها را به ارگ سلطنتی دعوت می نمود. بنابراین امير روزی طرزي را بحضور طلبيد و تقاضای نامزدی خيريه را با پسر ارشد خود سردار عنايت الله خان نمود و طرزي نیز جز رضائيت چاره بی نداشت. و بنابراین خيريه در سن ۱۷ سالگی یعنی در ۱۹۱۰ میلادی با سردار عنايت الله خان سراج پسر بزرگ امير حبيب الله خان ازدواج نمود.

سردار عنايت الله خان قبلاً بدستور پدرش با دختر یکی از خوانين باجور نامزد شده بود، چون مدتی از ازدواج سردار عنايت الله خان با خيريه گذشت، امير حبيب الله خان پسر را را بحضور طلبيد و گفت: سرنوشت نامزد باجوري ات چه میشود، با او ازدواج میکنی ياخير؟ سردار عنايت الله خان جواب داد که من یکبار ازدواج کرده ام و از اين ازدواج خود راضی ام و نمی خواهم زن دومی بگیرم. امير گفت اگر با نامزدت ازدواج نکنی دستور میدهم تا تمام معاشاتی که بنام نامزدت حواله شده دوباره از معاش تو وضع و به خزانه دولت تحويل گردد. عنايت الله خان پاسخ میدهد: حضور امير صاحب بهتر میدانند که من جز همان معاش عايد دیگری ندارم. هر طور امير میفرمایند، اطاعت میشود.

امير سردار عنايت الله خان را رخصت و دستور میدهد که نامزدی دختر خان باجور لغو شود و تمام معاشی که برای پدر دختر فرستاده شده از معاش پسرش وضع و به خزینه دولت تحويل گردد. اين دستور عملی شد و سردار عنايت الله خان با آنکه تحت فشار اقتصادی قرار گرفت، حاضر نشد زن دوم بگیرد و تا آخر عمر با خيريه زندگی نمود. (نگارنده اين مطلب را از صحبت تلفونی با سردار حميدالله خان سراج در ۲۰۰۲ در خاطر دارد.)

سردار عنايت الله سراج پس از آنکه شاه امان الله در ۱۴ جنوری از سلطنت استعفی داد و کابل را ترک نمود، به پادشاهی منصوب گشت و سه روز پادشاه بود و چون پسر سقاو در تاريخ ۱۶ جنوری وارد کابل شد، سردار عنايت الله خان با وساطت محمدصادق مجددی بوسيله طياره انگلیس کابل را بقصد پشاور ترک گفت و سپس از پشاور به قندهار رفت. پس از آنکه شاه در مبارزه با قوای ارتجاع دچار شکست شد، هر دو برادر با خانواده های شان در تاريخ ۲۳ می ۱۹۲۹ از طریق چمن وارد هند برتانوی شدند. سردار عنايت الله خان بتاريخ ۲۴ جون از طریق هند و بصره به ايران

رفت و در ۲۷ جولای همان سال مهمان رضاشاه پهلوی شد. او پس از سفری که به اروپا نمود به تهران بازگشت و در تهران اقامت گزید و در سال ۱۹۴۶ در آنجا درگذشت. خیریه و فرزندان بعد از آنکه سردار عنایت الله خان در تهران فوت کرد (۱۳۲۵ش/ ۱۹۴۶م) در ۱۹۴۷ میلادی بکابل بازگشت و تا پایان عمر (۱۹۸۰) در کابل بود تا درگذشت. روانش شاد باد!

خیریه فرزندان زیادی بدنیا آورد که در سایت رسمی علامه محمود طرزی اطلاعات زیر در مورد آنها چنین است:
خیریه طرزی، ۱۸۹۳-۱۹۸۰، باشهزاده عنایت الله خان در سال ۱۹۱۰ ازدواج نمود و از این ازدواج صاحب ۱۲ فرزند گردید بشرح زیر:

- ۱- خلیل الله عنایت سراج ۱۹۱۰ - ۱۹۸۰
  - ۲- زینب، ۱۹۱۲-۱۹۵۹
  - ۳- مستوره، ۱۹۱۳-۱۹۷۳
  - ۴- حمیرا، ۱۹۱۵-۱۹۷۷ (وی باناصر ضیا عطا الله ناصر) ازدواج نمود که در ۱۹۷۱ درگذشت. از صاحب دو پسر شد: یکی حمید ناصر ضیا سفیر افغانستان در جرمنی در حکومت انتقالی آقای کرزی، و دیگری عظیم ناصر ضیا، جنرال قونسل افغانستان در استانبول ترکیه.
  - ۵- حمیدالله عنایت سراج، ۱۹۱۷، وی باشاهدخت عابده دختر ملکه ثریا ازدواج کرد، ولی از او صاحب فرزندی نشد. حمیدالله عنایت سراج در رشته انجینیری در تهران تحصیل کرده و بعد از بازگشت به وطن در پست های مهم از قبیل وزارت تعلیم و تربیه، معین وزارت خارجه، نایب الحکومه هرات، سفیر کبیر افغانستان در انگلستان، و سفیر کبیر افغانستان در دهلی جدید اجرای وظیفه کرده است. وی مردی ادیب و خلیق و دانشمند و پر مطالعه است و هنگام صحبت اشعار بسیاری از یاد میگوید و حافظه قوی دارد. او اکنون ۹۰ ساله است و ریاست بنیاد بین المللی محمود طرزی را بعهده دارد و در سال ۲۰۰۵ به افغانستان سفر کرد و مدت یک سال را در کشور بسر برد و دوباره به روم برگشت و اکنون در روم بطور مجرد زندگی میکند.
  - ۶- رقیه، ۱۹۱۸، وی با توریالی اعتمادی (رئیس پوهنتون کابل) در ۱۹۴۸ ازدواج نمود و ثمره این ازدواج چهار فرزند بنام های: حامد، نظیفه، محمود و مریم اند.
  - ۷- حمیده، ۱۹۲۰: با عبدالله طرزی ازدواج کرد و یک پسر بنام حبیب الله دارد.
  - ۸- خیرالله، ۱۹۲۱: وی با لیلا رشتیا در ۱۹۷۱ ازدواج کرد. پدر لیلا آقای سیدقاسم رشتیا در آن وقت سفیر افغانستان در جاپان از ۱۹۷۰ تا ۱۹۷۳ بود. خیرالله از ۱۹۳۰ تا ۱۹۵۲ ابتدا در استانبول ترکیه تحصیل نمود و بعد در پاریس به تحصیلات عالیتر پرداخت. و از ۱۹۵۲ تا ۱۹۷۵ در وزارت خانه های مختلف در کابل و در لندن و پاریس خدمت نموده و اکنون در ژنیو زندگی میکند. از ازدواج با لیلا رشتیا کدام فرزندی به ثبت نرسیده و اکنون جدا از هم زندگی میکنند.
  - ۹- عصمت الله، ۱۹۲۲: با مریم طرزی در ۱۹۵۹ ازدواج کرده و دو فرزندش بنام های عنایت الله، و سیمین اند.
  - ۱۰- لطیفه، ۱۹۲۳: او در ۱۹۴۸ با عبدالکبیر سراج ازدواج کرده و فرزندان عبارت اند از ضیاکبیر، محمود، حبیب، افضل، جمال، زریه و ثریا.
  - ۱۱- انیسه، ۱۹۲۵: در ۱۹۴۸ با عبدالله ملکیار ازدواج نمود. عبدالله ملکیار والی هرات و بعد وزیر مخابرات و وزیر مالیه شد و سپس به حیث سفیر کبیر افغانستان در لندن و تهران و امریکا خدمت کرده است. و در سال ۲۰۰۲ در امریکا درگذشت. فرزندان: خلیل الله، عبیدالله، نصیب الله، نادیه و رخشانه اند.
  - ۱۲- نفیسه، ۱۹۲۸-۱۹۴۴
- رک: سایت رسمی محمود طرزی www.mahmudtarzi.com از بخش his family برگرفته شده است.